

Boromisza Tibor (1880-1960)

Szénapiac I., 1912.

Olaj, vászon, 60x80 cm
Jelzve hátoldalon: Szénapiac I.
NB. 1912. X. Boromisza Tibor

Feltehetően kiállítva:

• Boromisza Tibor kiállítása,
Budapest, Könyves Kálmán Szalon,
1914. január,
Katalógus 43. kép
Szénavásár Nagybányán (1912.)

Kikiáltási ár: 3 000 000 Ft

Boromisza Tibor: Szénavásár Nagybányán, 1912.

Boromisza Nagybányán

Boromisza Tibor a katonatiszti pályát odahagyva, 1903-ban Ferenczy Károly budapesti magániskolájában kezdte művészi pályáját. A következő évben látogatott először Nagybányára, ahová azután minden nyáron visszatért, és amelyet 1909-1914 között állandó lakhelyül is választott. A nagybányai szabadiskola vezető mesterei: Ferenczy, Thorma és Réti, valamint az új kifejezési formákat kereső kutató fiatal nemzedék közötti nézetkülönbségek már 1911-ben kiélesedtek. A modernek közé tartozó és még neós társainak egy részétől is elszigetelődő Boromiszt a többszörös félreértések és tettelegességgel fajúló események szerencsétlen együttállása miatt kiközösítették, műteremházát Rétiék szögesdrót kerítéssel választották el 1912-ben a jubileumi kiállítás és eseményeinek színhelyeitől. Boromisza első gyűjteményes kiállítására csupán 1914-ben, a művészetpolitikai csatározásoktól mentes budapesti Könyves Kálmán Társulat szalonjában kerülhetett sor, ahol 1909 és 1913 között született műveit mutatta be.

A japanizmus hatása Boromisza 1912 körüli festészetére

Művészetének ekkori állásáról maga a festő tudósít egyik, 1912 szeptemberében megjelent írásában: „Az első meglátás benyomása tulajdonképp hangulat. A szín, világítás, formák, vonalak és mozgás harmóniájának egyidőben való meglátása is hangulat. Így érett meg bennem az együvé váló, egyszerre meglátott lényeges elemek összefoglalásának az erős, tudatos vágya. Együtt látni a természettel magát az embert, mint annak fontossá vagy lényegtelené válható részét, ennek a szempontnak tökéletes keresztülvitele egyik legfontosabb jellemvonása a japán művészetnek.” A japán művészet említésével Boromisza egyik kulcsát adta 1912 körüli festészetének.

Az 1905-1906-os párizsi tartózkodása után Nagybányára visszatérő Boromisza művészetében jelentős változás mutatkozik. A naturalista részletgazdagság elhagyásával és a nagy színfoltok dekoratív összehangolásával egy új, sajátos szintézist próbál festményein és rajzain megvalósítani. A természeti élmény, valamint az absztrakt szín- és vonalproblémák összeegyeztetésének szándéka szinte önmagától értetődően vezette Boromiszt a buddhista művészet, közelebbről a japán fametszetek vizsgálatára. „Képeinek fölépítése mindinkább elszabadul a valóság megadott térbeli és színbeli vonatkozásaitól egy szerves képpforma érdekében.” (Hevesy, 1922, 14.) A japán fametszetek hatása legnyilvánvalóbban azokon a sokalakos, mozgalmas életképein mutatható ki, melyeken Boromisza a nagybányai munkások hétköznapijait, az emberi munkát mint a szerves mozgásritmusok kimeríthetetlen tárházát ábrázolta. E képeken a táj és az épületek monumentálissá egyszerűsített formái tökéletes összhangban egészülnek ki az előtérben nyüzsgő, jelzesszerűvé absztrahált figurákkal. Magyarországon, mint Gellér Katalin írja: „A magyarság keleti származásának hangsúlyozása következtében a japán művészet tanulmányozása sajátos, a nyugat-európaiától eltérő szemlélettel fonódott össze.” Boromisza nagybányai életképei tökéletesen illeszkednek abba a századfordulótól egyre erősödő folyamatba, mely a jellegzetesen magyar művészet megteremtését tűzte ki elsőrendű feladatául. A magyar népművészet és a távol-keleti őskultúrák motívumkincsének összeolvasztásával létrejött szecessziós építészetünk éppúgy a tipikusan magyar stílus kialakításának igényével lépett föl, mint a japán fametszeteket forrásul használó Boromisza Tibor a festészet területén.

Szénavásár Nagybányán 1912-ben

Boromisza a nagybányai szénapiac egy hétköznapi jelenetét választotta témájául itt bemutatott festményén. A kép előtérben zajló mozgalmas jelenet mögött a Szent István-torony, a Szentháromság-templom és az ekkor még Lőportoronyként ismert, mai Vértorony zömök tömbje jelenik meg, háttérben a Rozsály hegyének nyugodt hullámvonalakká egyszerűsített vonulatával. A mű dekoratív összehangolását a határozott körvonalú formák jól elkülönülő színfoltokban érvényesítik. Boromisza sajátkezű, a vászon hátoldalán lévő felirata szerint ez a téma első számú változata, melyet, az ismert képek alapján még kettő bizonyosan követett. A művész 1914-es gyűjteményes kiállításának katalógusában *Szénavásár Nagybányán*, 1912. című alkotás feltehetően azonos az itt bemutatott művel.

Rum Attila

